

Universal Multiple-Octet Coded Character Set
 International Organization for Standardization
 Organisation internationale de normalisation
 Международная организация по стандартизации

L2/02-425

Doc Type: Working Group Document**Title: On Oriya VA and WA****Source: Michael Everson and Anthony Stone****Status: Individual Contribution****Action: For consideration by JTC1/SC2/WG2 and UTC****Date: 2002-11-20**

FPDAM 2 for ISO/IEC 10646-1 contains U+0B35 ORIYA LETTER VA with a glyph that may not be appropriate for that character name. The glyph 𑌶 that appears in the FPDAM looks like a ligature of 𑌵 U+0B13 ORIYA LETTER O and 𑌷 U+0B2C ORIYA LETTER BA. However, this may be an example of the right glyph for the wrong character.

Mahapatra 1996 shows a variation of the same glyph 𑌶 with a transliteration *v* and a phonetic representation [w]. ISCII 1991 also shows 𑌶 corresponding to *va*. However, very different glyphs are shown in a number of other sources. Reichsdruckerei 1924 and Haarmann 1990 both give a BA with small ring above the ring of the BA (𑌷 and 𑌸 respectively); a book called *Oriā Lipi* shows BA with a dot within the ring (𑌹); again, the transliteration is *va*. Two very old sources give a peculiar glyph for *va*: Faulmann 1880 shows 𑌺 and Taylor 1883 shows 𑌻 ; Diringer 1947 reproduces this: 𑌼 . (Faulmann also gives the unusual 𑌽 for *fa*.)

A number of other features lead us believe that the glyph 𑌶 is properly used for *wa* rather than *va*. In the first place, subscripted BA 𑌷 is pronounced [wa] in Oriya, and if this letter is in origin a ligature of O and BA this makes good sense. Now, compare the chart from *Oriā Lipi*, which shows both 𑌷 and 𑌶 side by side in the alphabet. In the interpretation of the Universitätsbibliothek Tübingen, the former is a *va* and the latter is a *wa*. They say that 𑌶 “is a combination of vowel u and secondary ba, sometimes used to represent the sound w in foreign loan words”. Praharaj 1931 also describes this as representing “the English sound of W”.

Looking at the Oriya script in general, it is useful to explain why these two extended letters exist. Since Sanskrit वन *vana* becomes Oriya ବନ *bana* (in orthography and pronunciation), it is reasonable for Oriya to have an extended letter *va* for use in academic/technical text. For instance, basic Oriya script cannot distinguish Sanskrit बव *bava* from बब *baba* or वव *vava*. It appears sensible that a modified version of Oriya BA would have been created to fill the need for this distinction (note that an a different glyph 𑌻 is also found for the same thing). It could also be useful in such contexts for English [v], although we have not seen this.

The extended Oriya character 𑌶 *wa*, however is *only* used in Perso-Arabic or English loan words for [w]. See the examples below from Praharaj 1931.

It is our belief that the glyph for ORIYA LETTER VA now being added to the standard should be 𑌷 , and that a second character, ORIYA LETTER WA with a glyph 𑌶 , should be added as soon as possible.

ଲୌହିତ୍ୟା—ସ. ବ ଶ୍ଚି (ଲୌହିତ୍ୟା+ଅ) — ଅସମର କାମରୂପ ଦେଶର
Lauhitya ନଦୀର ଦେଶରେ ଥିବା ନଦୀ ନାମ—Name of
 a river in the Kamarūpa country of
 Assam. [ଦ—ଲୌହିତ୍ୟା ଚରଣେ ଯୌତ ପ୍ରାମ
 ଚ୍ୟୋତିଶ୍ଚେଷା । ସ୍ଵଧାକାଥ. ମହାପାତା ।]

ଲ୍ୟାଙ୍ଗୋଟା — ପ୍ରାଚୀନ
Lyāngotā
 ଲ୍ୟାଣ୍ଡ (ଲ୍ୟାଣ୍ଡ) —
 . Lyāṅd (etc)

ଓ — ଅନ୍ତଃସ୍ତ ବା ଅବର୍ଗ୍ୟ ଓ । ଚ୍ୟୁତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଉଚ୍ଚତମ ଅକ୍ଷର ଓ
 Wa ଅବର୍ଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଚତୁର୍ଥ ଅକ୍ଷର । ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ
 ବ ଦନ୍ତ ଓ ଓଷ୍ଠସଂସ୍ପର୍ଶରେ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଦନ୍ତୋଦ୍‌ଗୁଣ ମଧ୍ୟ
 ବ ବୋଲାଯାଏ । ଉପର ପାଞ୍ଚର ଦାନ୍ତକୁ ଫଳ ଓ ଓ ଉପରେ ଲଘୁ
 ଉଚ୍ଚରେ ହୁଇଁଲା ପରି କରି ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ ଏହା ଉଚ୍ଚାରଣ
 ହୁଏ । ଏହି ଅନ୍ତଃସ୍ତ କର ଉଚ୍ଚାରଣ ଇଂରାଜୀ W (ଡବ୍ଲ୍ୟୁ)
 ଅକ୍ଷର ଓ ଫାରସୀ 'ଉଷ୍ଟ' ଅକ୍ଷରର ଉଚ୍ଚାରଣ ସଙ୍ଗେ
 ସମକକ୍ଷ ଏବଂ ଇଂରାଜୀ V (ଭ) ଅକ୍ଷରର ଉଚ୍ଚାରଣ ସଙ୍ଗେ
 ତେଜତତଃ ଅଂଶରେ ସମାନ । ବର୍ଗ୍ୟ ବ ଓ ଅବର୍ଗ୍ୟ ଓ
 ମଧ୍ୟରେ ଲିଖିତ ଅକାରମତ ପ୍ରଭେଦ ଓଡ଼ିଆରେ ନ ଥିବାରୁ
 ଭାଷାରେ କ୍ରମଶଃ ଅବର୍ଗ୍ୟ ବ ଯୁକ୍ତ ସମ୍ଭାବନା ବର୍ଗ୍ୟ ବ
 [ଇଂରାଜୀ B (ବ), ଫାରସୀ ବେ] ପରି ଉଚ୍ଚାରଣ ହୋଇ,
 ମନତଃ ସେହି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କରେ ସଂସ୍କୃତରେ ଅବର୍ଗ୍ୟ ଓ ଅଛି,
 ସେଗୁଡ଼ିକ ବର୍ଗ୍ୟ ବ ରୂପେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୋଇ ପାରି ଅଛି ।
 ବର୍ଗ୍ୟ ବ ର ଉଚ୍ଚାରଣ 'ଅମ୍ବା, ଲମ୍ବା, ଉଦକ' ଆଦିରେ
 ଲିଖିତ ହୁଏ । ଅବର୍ଗ୍ୟ ଓର ଉଚ୍ଚାରଣ 'ଅନ୍ତସ୍ତ, ପଦ୍ମ,

ଅ
 ମାନ
 ଅଟେ
 ଅସ୍ତ
 ଗୁଣ
 ଓ 'ବ
 ବେ
 ଲକ
 ଲେଖ
 ନଦ
 ଅଛି

From Praharaj 1931. The beginning of the entry for ଓ wa, following the entry for ଲ LA.

ଓ ଶାଠକ ଚାକ୍ଷୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କର ଉଚ୍ଚାରଣ
 ଅନୁକ୍ରମ। ଦେଖିବାକୁ ନଲେ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କର 'ଉ' ଓ
 'ଉ' ଓ 'ଅ' ରୂପର ଦୁଇଟି ଅକ୍ଷରର ପୁଅକୁ
 ବାବୁ ପ୍ରଭୃତ ହୋଇଗାରୁ ନାହିଁ, ବ୍ୟୟ
 'ଉ' ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭୃତ ହେଉ ନାହିଁ । ଓ ତେ
 ଓ) ଯେ ଓ'ରେ ଯ ପ୍ରକା (ଓ) ଦେବାଦ୍ଵାରା
 ଯ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କର ପ୍ରଭୃତ ଉଚ୍ଚାରଣ ପ୍ରଭୃତ
 ଓ, ତାହା ନୁହେଁ; ତନ୍ତୁ ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣରେ ଫଳା
 ତା ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣର ଶାନ୍ତ-କରୁକ କର୍ମ
 ହୁଏ । ଯେତେ ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣରେ ଫଳା ଯୋଗ କରି
 ହୁଏ ଓ ଶାନ୍ତକରୁକ ନୂଆ ଶାଠକାକାକୁ
 ତେବେ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କର ରୁ ଉପୁକ୍ତ ହେଉଥିବାରୁ
 କୁଳ ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ପ୍ରତିପତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ଉ
 ଯ (ଉ) ଦେଲେ ତାହା ଓ ଯ ଓ ଯ ଅପେକ୍ଷା
 ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ହେବ । ଏହା ଦେଲେ ମଧ୍ୟ
 ଯେ କ ଫଳା ଦେବା ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାକରଣର
 ହେବ । ଏବେ ଘୋରଦୟାଦ୍ଵାରା ରକ୍ଷା ପାଇବାର
 ପ୍ରକାଶ ଏହି କ, 'ୟ' ଲେଖିବାଦ୍ଵାରା ଯେପରି
 ରଖିବୁ 'ୟ' ଠାରୁ; ପୁଅକୁ ରକ୍ଷା ପାଇଅଛି
 ସେହିପରି ଘୋଷ୍ଟିଏ ବହୁ ପ୍ରଭେଦଜ୍ଞାନର ଚିତ୍ତ
 ଚାକ୍ଷୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କ ଠାରୁ ପୁଅ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ
 ଚିତ୍ତବାଦ୍ଵାରା ଏ ସମସ୍ତା ସାଧନ କରିବାକୁ
 ବିକାଶରେ କ (ସ)ରେ ଘୋଷ୍ଟିଏ ଚିତ୍ତଶୀ
 ଦ୍ଵାରା ବର୍ଣ୍ଣନା ଓ ଚିତ୍ତଶୀଳ ଦେଇ (ସ) ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ
 ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରା ଯାଇଅଛି । ବଦଳରେ
 ଲେ ଘୋଷ୍ଟିଏ କରୁ ଦେଇ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ
 । ଅଧିକ ବ୍ୟାପ୍ତ ଲୁଗାର ଲେଖକମାନେ
 (ସ) ର କମ୍ପୁଷ୍ଟ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ଶାନ୍ତକରୁକ ସର୍ବ କମ୍ପୁ
 ଚ ଘୋଷ୍ଟିଏ କରୁ ଦେଇ (ସ) ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ କୁ
 ହୁଏ । ଶାନ୍ତକରୁକ ଶାନ୍ତକରୁକ ଦାସକ 'ବାଙ୍ଗୁଲ
 ଶାନ୍ତ'ରେ ଏହି ପଦକ ଅବଲମ୍ବିତ ହୋଇଅଛି ।
 ଯଦିକେଳେ ହେବ ଅପାକସାଧକା ଯୋଗୁଁ ଉକ୍ତ
 ଅକ୍ଷର ଦ୍ଵାରା ଅସିଲେ ତାହା ବ୍ୟାପ୍ତ
 (ସ) ଅକ୍ଷର ହୋଇଯିବ; ଏହି ଅକ୍ଷରା ସ୍ଵରାକୁ
 ଚଳେ (ସ) ର କମ୍ପୁଷ୍ଟ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ଶାନ୍ତକରୁକ
 ଶାନ୍ତ ଦେଇ (ସ) ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ କୁ ଉଚ୍ଚାର
 ବର୍ଣ୍ଣନା ଯୋଗେପଦକୁ ସ୍ଵର ଚଳାକରଣ
 ଯୋଗରେ ଏହି ପଦକ ଅବଲମ୍ବିତ ହୋଇ-

2
 ଯଦି ଅବର୍ଣ୍ଣନା କର ସେହି ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟମାନ ସ୍ଵରା
 ଦୁର୍ଗୁଣେ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କରୁ (କ) ଏପରି ଉଚ୍ଚାରଣରେ
 ବ୍ୟବହାରରେ କେତେକ ସ୍ଵରା ଶାନ୍ତକା । ଏହା ଓଡ଼ିଆ
 ଶାନ୍ତକରୁକ ହେବ ନାହିଁ ଓ ଏପ୍ରକାର 'ସ' ର
 ନିଜର ଅପ ଅପରେ ଅପ ହୋଇଅଛି । ଏ ପ୍ରକାର ଯୋଗ
 କେତେକ ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ପାଠକମାନଙ୍କ ମନକୁ ସେକ୍ଷଣ
 ପ୍ରକାଶରେ କେତେକ ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର କରୁ ନିଜର ଲୁଗାରେ
 କ ତଳେ କରୁ (ସ) ଅପ ଶାନ୍ତକରୁକ ଦେଇ ଅବର୍ଣ୍ଣନା
 କ କୁ ବୃ ଉପେ ଉଚ୍ଚାରଣ ପାଇଁ ମତ ଦେଲେ ଓ ଏପ୍ରକାର
 ଅକ୍ଷର ତଳେ କରୁ ଦେଇ ଉଚ୍ଚାରଣର ପ୍ରଭେଦ
 ଦେଖାଇବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓ (ଓ) ଓ (ଓ)ର ନିଜର
 ଯେ ଦେଲେ । କେହି କେହି କରୁ ନ ଠାରୁ ପ୍ରଭେଦ
 ଜ୍ଞାନ (ଲ) ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ଲ ବ ଦୋହି ଦେଇ କ କୁ
 ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ କର (କ) ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ କୁ ଉଚ୍ଚାରଣ ପାଇଁ ମତ
 ପ୍ରକାଶ କଲେ । କନ୍ତୁ ଏପରି କରବାଦ୍ଵାରା ଲେଖକ
 ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ରା ଯୋଗୁ ଏହା 'ହ' ଅକ୍ଷର ଧାରଣ କଲେ
 ସମସ୍ତେ (କ) ସଙ୍ଗେ ଘୋରମାଳ ହୋଇପାରେ—ଏପରି
 ଅକ୍ଷରା ଅଛି ।
 ଯାହା ଦେଉ, ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଅବର୍ଣ୍ଣନା କର ଉଚ୍ଚାରଣକୁ
 ଉଚ୍ଚାରଣ ପାଇଁ କ ରେ ଘୋଷ୍ଟିଏ ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣାବୋଧର ଚିତ୍ତ ଓଡ଼ିଆ
 ଶାନ୍ତରେ ପ୍ରକାଶିତ କରବା ଅବର୍ଣ୍ଣନା ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧ
 କରି ତାହା ପ୍ରକାଶିତ କରା ଯିବୁ ମ ଏ ଲୁଗାବୋଧରେ
 ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ ପାଇଁ ଘୋଷ୍ଟିଏ ନୂଆ ଅକ୍ଷର 'ଓ' ଉଦ୍ଘାଟନ
 କଲେ । ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ମୂଳକ ଉପକ୍ରମ ଶାନ୍ତକରୁକ ଓ ଉପକ୍ରମ
 ଅକ୍ଷର ହୋଇ ଓଡ଼ିଆରେ ଚଳୁଥିବା ଏହି ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ
 ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଶକ୍ତିମାନ କେତେକ ଉପ [ସଥା—ଉପକ୍ରମ,
 ଉପକ୍ରମ] ତଳେ ଓ କେତେକ ଓ ତଳେ [ସଥା—
 ଓକଳ, ଓକାଳକନାମ]; କେତେକ ଅ ତଳେ [ସଥା—
 ଅକ୍ରମ], କେତେକ ଉପକ୍ରମ [ସଥା—ଉକଳ] ଓ କେତେକ
 କ ତଳେ (ସଥା—କରୁ) ଏ ଲୁଗାବୋଧରେ ସନ୍ଦିଗ୍ଧିତ
 ହୋଇଅଛି ଏବଂ କରୁ ମାନ ସେହିପରି ଧାରଣକରୁପେ
 ଏହାଠାରେ ଅବର୍ଣ୍ଣନା 'ଓ' ଲେଖି ପ୍ରକାଶ ହେଲା ।
 ସ୍ଵରଚର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କ ସ୍ଵର ଶକ୍ତିମାନ ଲୁଗାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କ
 ଉଚ୍ଚାରଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କ
 ତଳେ ଉପ ଯାଇଅଛି । ସାଧାରଣତଃ ସିଦ୍ଧିତମାନେ 'ଅବର୍ଣ୍ଣନା
 କ ପ୍ରକାର 'ଓ' ଲେଖିବା ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ (ସଥା—
 ଓକଳ ମୁକ୍ତା ରମାନଙ୍କ ଲିଖିତ ବା ଅକ୍ରମୋଦଧ ଅକଳ,
 ନବାକ୍ ଅକ) 'ଅବର୍ଣ୍ଣନା କ ପ୍ରକାର 'ଓ' ରୂପକ conven-
 tion ବା ସାଧାରଣାକ୍ରମୋଦଧ (ପ୍ରକଳକ) ଶାନ୍ତକରୁ ଲେଖା

ନୂଆ
 'wa'

From Praharaj 1931. More from the same entry, mentioning for ନୂଆ ଅକ୍ଷର 'ଓ' nūa akṣara 'wa' (new letter 'wa').

